

Zkušenosti z velení tankové divize

Podplukovník Rudolf Kulhavý

Téměř každodenní usilovná práce našeho velitelského sboru v přípravě jednotek a štábů na soudobý boj v praxi prověřuje řadu teoretických názorů a získává řadu zkušeností. V tomto článku chci pojednat o některých zkušenostech našeho štábu v oblasti velení a zaujmout stanovisko k některým názorům, zejména k názoru — velet či nevelet za pohybu.

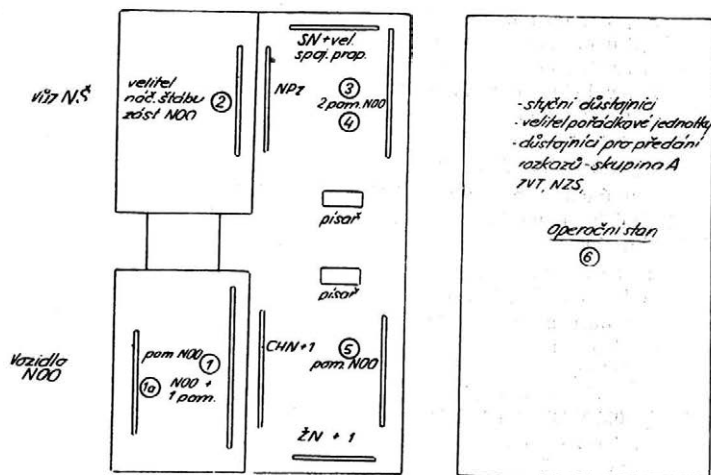
Organizace práce štábu při přijetí rozhodnutí

„Základem velení vojskům je rozhodnutí velitele“ (Polní řád, čl. 54).

Nutnost dosáhnout přijetí rozhodnutí v nejkratším čase a co nejdříve předat rozkazy a nařízení jednotkám si vynucuje v systému práce štábu zapojit všechny příslušníky štábu do této činnosti, úsporně a přesně rozdělit povinnosti a mít důsledný časový pracovní režim. Vybavení pracovišť a rozmístění pracovníků musí umožňovat rychle se seznámit se situací, umožňovat operativní součinnost v průběhu přijímání rozhodnutí mezi jednotlivými pracovníky a možnost důsledného sledění činnosti druhů vojsk a služeb náčelníkem štábu bez zbytečných pochůzek a ztrát času.

Ve smyslu těchto požadavků uspořádali jsme pracoviště s potřebným technickým vybavením takto:

Uspořádání pracovišť při plánování boje

Pracoviště 1 — NOO + 1 pom.

- plánování přesunu na mapě 100 000,
- součinnost při organizaci pořádkové služby, řazení proudů a výjezd z prostoru rozptýlení,
- vydání rozkazu pro přesun.

Pracoviště 1a — pom. NOO

- plánování přesunu na mapě 200 000, příprava rozkazu pro přesun pomocí kódované mapy 200 000.

Pracoviště 2 — velitel, NŠ

- příprava rozhodnutí velitele na mapě 100 000, zást. NOO
- grafické rozhodnutí,
- vydání rozkazu a zápis magnetofonem.

Pracoviště 3 — ZV + 1 pom. NOO

- plánování pořádkové služby jako celek, regulace za přesunu.

Pracoviště 4 — 1 pom. NOO

- regulace a vyvedení jednotek z prostoru rozptýlení,
- 1 pom. NOO + 1 důst. org. odd.
- regulace ve vyčkávacím prostoru nebo čáře zasazení.

Pracoviště 5

- příprava nařízení pro boj. zabezpečení, nařízení pro OZHN.

Pracoviště 6

- pokyny pro styčné důstojníky, doplnění oleátů pro styčné důstojníky odbornými nařízeními,
- předání rozkazů útvarům,
- rozkazy pro pořádkové jednotky,
- kontrola úplnosti zápisu styčných důstojníků.

Organizace práce na takto uspořádaných pracovištích probíhá podle schématu v příloze 1. (Schéma organizace práce při přijetí rozhodnutí velitele.)

Detailním rozdělením úkolů, úzkým zaměřením a přípravou důstojníků štábů pro jejich úkoly bylo dosaženo přijetí rozhodnutí pro přesun a útok tankové divize do 120 minut po obdržení rozkazu nadřízeného velitele.

Při plánování přesunu a dvou variant zasazení divize na různých směrech byly dosaženy časy 150—180 minut.

Významnou úlohu zde hraje použití důstojníků štábů pro předání rozkazů útvarům technickými pojítky a shromáždění a předání podkladů útvarům pro souběžné plánování.

V praxi se osvědčil způsob, že styčný důstojník přijíždí s 1—2 motospojkami, po kterých odesílá dílčí údaje umožňující souběžné plánování.

Zatím tato nutnost použít všech dostupných důstojníků k předání rozkazů není některými odbornými nadřízenými náčelníky chápána a je podřízeným při cvičeních vytýkána.

Tuto naši praktickou zkušenost potvrzuje i ustanovení návrhu Řádu polní služby (k č. 05322/05-1961), kde se na str. 17 stanoví: „v začátku organizace bojové činnosti rozdělí náčelník štábu práci mezi oddělení tak, aby většina důstojníků byla zúčastněna na organizaci boje a na kontrolách, jak se plní rozkazy a nařízení velitele“.

Při organizaci práce i při organizaci velení vycházeli jsme ze základních úkolů, které bude nutné u tankové divize řešit. Tomuto členění odpovídá i rozdělení štábu na jednotlivé skupiny, má i vliv na velení v jednotlivých fázích.

Pořádková služba bude hrát ve velení značnou úlohu. Předpisy Oper-51-2 v čl. 1 stanoví: „pořádková služba je důležitý a trvalý prvek velení vojskům“.

Orgány pořádkové služby v soudobém boji nabývají stále většího významu v systému velení a při velení za přesunu se bez nich nelze obejít.

Orgány pořádkové služby musí zajistit informaci o radiální situaci, musí být schopny realizovat zámysl velitele pro uskutečnění objížděk velkých zamořených prostorů, odstranění následků po atomovém a chemickém napadení, změny v osách pochodu a v úkolu jednotek.

Bude tedy jistě správné, aby byla ve štábu vyčleněna trvalá skupina pořádkové služby s trvalými úkoly a rovněž s předurčenými prostředky spojení. Bylo by účelné, kdyby právě tak, jako je ve spojovacím praporu četa PVS, byla tam např. i četa pořádkové služby.

Je potřebné, aby byla tato jednotka vybavena i potřebným počtem dozimetrických přístrojů a měla prostředky ochrany jednotlivce, umožňující delší pobyt v zamořených prostorech bez ztráty bojeschopnosti a potřebné signální prostředky pro označení stupně radiace a jiného nebezpečí na osách pochodu.

Z dostupných prostředků jsme tuto skupinu u našeho svazku řešili takto: Zástupce velitele a 1 důstojník operačního oddělení, kteří plánují a řídí posádkovou službu jako celek. Oba jsou dokonale seznámeni s celým systémem a je možné je potom použít i samostatně. Jeden důstojník operačního oddělení a 1 až 2 důstojníci technického oddělení, kteří plánují vyvedení jednotek z posádek (prostoru rozptýlení) a podílejí se na řízení regulace. Další důstojník operačního oddělení a důstojník organizačního oddělení, kteří plánují a řídí regulaci ve vyčkávacím prostoru nebo na čáře zasazení, není-li vyčkávací prostor zaujímán.

Spojení pro skupinu pořádkové služby plánuje zástupce náčelníka spojení a podle potřeby se pomocník pro rádio podílí při řízení spojovací soustavy.

Ze spojovacích prostředků jsou trvale vyčleněny 4 stanice R-105, 2 — OT-810 z čtyř pohyblivých pojítek a 2 Gazy. Podle potřeby je skupina dále vybavena 1 RS-30 se stanicí R-105, a 1 R-118 se stanicí R-105. Na spojení pořádkové služby se dále podílí četa směrových pojítek RDS-66, kde jedna celá souprava a zbyvajících A vozy jsou vybaveny stanicemi R-105. Dále jsou využívány 2 soupravy PRM, složené ze 2 stanic R-105 a 1 stanice R-114. Pro velení za přesunu jsou oragnizovány dvě sítě VKV.

V síti přesunu, pracující na stanicích R-105 a R-108, jsou začleněny všechny útvary svazku, směrová pojítka se stanicemi R-105, je umožněn vstup pořádkových orgánů a stanice velitele a náčelníka štábu svazku. Přesto, že jde o síť se značným počtem účastníků, při důsledné provozní kázní tento způsob zajišťuje nepřetržitě spojení a značné kombinační možnosti.

V síti pořádkové služby jsou začleněny orgány pořádkové služby, stanice jsou na příjmu v síti přesunu a do sítě pořádkové služby přechází na signál k uskutečnění služebních hovorů a sdělení.

Hovory jsou vedeny signální tabulkou, zpracovanou pouze pro přesun. Principiální schéma spojení je uvedeno v příloze 2. Tento způsob nejen že zajišťuje přehled o přesunu jednotek, ale dává možnost i velet za pohybu jednotlivým prvkům sestavy bez použití stanic KV a tím podstatně zvýšit utajení přesunu.

Organizace míst velení. Zkušenosti ze cvičení a potíže, které jsme měli při velení, zejména v okamžiku zasazení divize, nás přiměly k členění štábu na některé další skupiny.

Všimněme si umístění míst velení v pochodové sestavě divize na třech pochodových osách. Divize je zasazována do mezery k průlomu spěšně zaujaté obrany.

Každý čelný pluk vysílá předvoj v síle zesíleného tankového praporu a průzkumný odřad. Vzdálenost předvoje od hlavních sil je 60 minut. Tedy zadní hranice, jak ji stanoví Vševojsk-1-1 v čl. 453.

Rozložme si nyní postup divize na čáru zasazení na několik posledních fází před zasazením a všimněme si, jak se situace odrazí na jednotlivých místech velení.

a) Průzkumný odřad divize zjednal dotyk s nepřátelskou obranou a vede 30 minut průzkum (Č-210 minut).

Již z této situace je zřejmé, že velet průzkumnému odřadu a celé sestavě průzkumných orgánů (včetně chemických), právě tak jako odřadům zabezpečení pohybu a usměrnit prvky sestavy na vynucené objíždky, bude nutné za pohybu.

Důležitou úlohu zde hraje *důstojnický průzkum*. Podle naší zkušenosti důstojnický průzkum je jedním z trvalých prvků v sestavě velení. Pro důstojnický průzkum je vyčleněn 1-OT od průzkumného praporu, vybavený stanicí R-113 a navíc RM 31-A pro spojení v síti KV. V této improvizované pohyblivé pozorovatelně pracuje 1 důstojník průzkumného oddělení, někdy i ženijního a technického oddělení, úzce spolupracuje s pohyblivou pozorovatelnou velitele dělostřelectva a v dalším s VPS. Pro rychlé získání zpráv je nutný jednotný systém hlášení a kódování terénu u všech průzkumných jednotek.

Bylo by velmi výhodné, kdyby tato pohyblivá pozorovatelná byla součástí velitelské divize, byla zřízena z OT-BRDM a vybavena stanicí R-112, R-113 a R-108. V určitých situacích by důstojnický průzkum mohl pracovat z T 54/K.

Jedině za této situace je možné uskutečnit požadavek Polního řádu, že velitel divize se rozhoduje k průlomu spěšně zaujaté obrany z chodu na základě zpráv průzkumu zpravidla na mapě během přesunu, určuje úkoly útvarům a organizuje součinnost. Zprávy o nepříteli, úkoly vojsk a otázky součinnosti upřesňuje postupně podle nových zpráv o situaci (Vševojsk-1-1 čl. 195).

b) Předvojové prapory zahajují útok z chodu nebo obcházejí ohniska odporu (Č-90).

V této situaci důstojnický průzkum pracoval již na místě 90 minut a má dostatek zpráv o situaci. PVS zajišťuje do určeného prostoru. Do zasazení hlavních sil zbývá 1—1,5 hodiny. Nikdo jistě nepopře, že nejlepší situace pro velení se vytváří pro PVS, neboť má přímý styk s důstojníkem, který vedl důstojnický průzkum a s průzkumnými odřady, rychle bez utajení hovoru provede si ujasnění situace a do příjezdu hlavních sil je možné vydat rozkazy a organizovat nutnou součinnost.

Složitá situace vzniká i pro velení pluku. Přesto, že má pluk jen velitelské stanoviště, ukazuje se potřeba, aby velitel pluku předejel hlavní síly a řídil jejich zasazení ze zaujatého velitelského stanoviště po ujasnění situace předvojového praporu. Hlavní síly pluku v této situaci řídí náčelník štábu. Účelnost důstojnického průzkumu se rýsuje i u stupně pluk. I zde by bylo výhodné mít vybavenou pohyblivou pozorovatelnou.

Všimněme si za této situace, kde je hlavní místo velení. Nejvýhodnějším místem v této fázi se ukazuje PVS a zpravidla i tam bude velitel. Zatím v praxi tomu vždy tak bylo. Neboť VS nemá v této fázi a ani v pozdějších do zasazení tak výhodnou situaci jako PVS. Velení se musí z VS uskutečnit za pohybu a zdlouhavost předání zpráv od průzkumu, předvojových praporů přes štáby pluků není tak bezprostřední jako na PVS. Ukazuje se však jedna zákonitost, že VS divize musí být schopno velet za pohybu. Jinak nestačí se štáb po zaujetí VS orientovat v situaci a plnit svoji úlohu při zasazení hlavních sil divize. Rovněž rozebereme-li situaci z hlediska velení dělostřelectvu, všechna hlediska v této situaci mluví pro PVS.

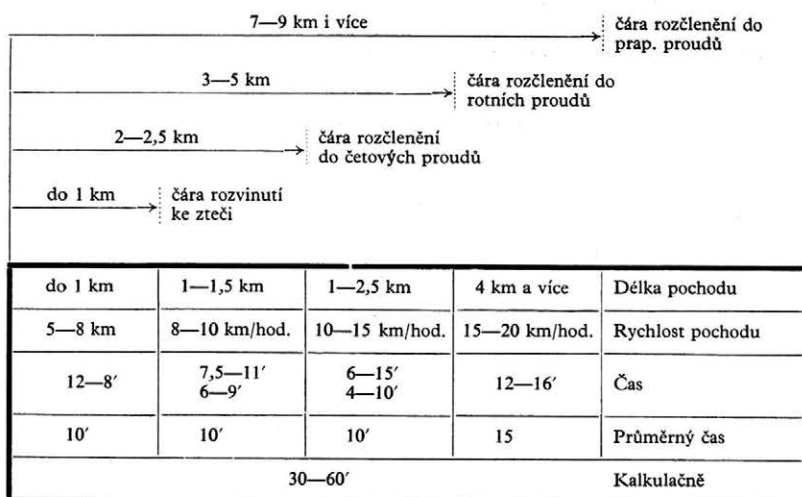
c) Hlavní síly divize dosahují čáry rozčlenění do praporečnických proudů (Č-60).

Důstojnický průzkum pracuje již 120 minut, PVS a velitelé pluků 30 minut, dělostřelectvo a VS zajišťují do stanovených prostorů.

Výrazně se ukazuje, že nejvýhodnější podmínky jsou na PVS: PVS má své opodstatnění a nelze souhlasit s názorem, že lze vystačit u divize se dvěma místy velení, jak se tyto názory objevily ve Vojenské mysli v čísle 1/1962.

Podle našich zkušeností PVS je trvalým prvkem velení velké důležitosti, zejména v soudobém pohybovém boji a jeho význam ještě více vynikne při přesunu divize po 2 osách s vyslaným předsumutým odřadem v síle pluku.

Zastavme se nyní u samé otázky rozvinutí divize. Jednotlivé časové údaje a prostorové lze nastínit na tomto schématu:

Z tohoto přehledu lze učinit závěr, že hlavní síly divize z čáry rozčlenění dosáhnou čáry rozvinutí za 30—60 minut. To tedy znamená, že pracovní doba na jednotlivých místech bude tato: důstojnický průzkum 150—180 minut, PVS 60 až 90 minut. Jestliže bychom počítali na rozvinutí VS divize 30 minut (tj. o 15 mi-

nut méně než stanoví Spoj-3-1 str. 105), v prvním případě dosáhne VS pohotovosti v momentu rozvinutí divize, ve druhém případě na práci zůstane 30 minut.

Objektivní situace nás tedy nutí přenášet těžiště velení v této fázi na PVS.

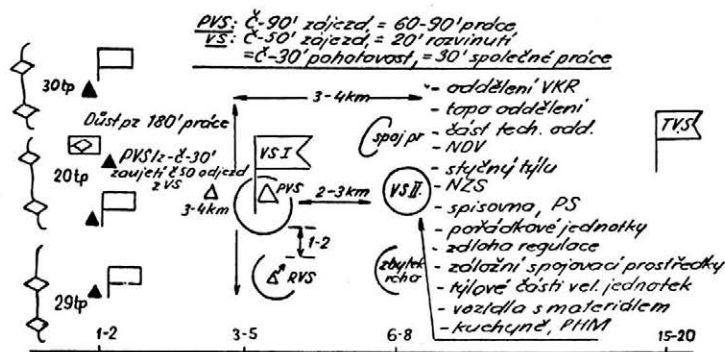
Praxe nás naučila, že je nutné odmítnout teorie předjíždění VS. Toto je možné pouze při VŠC a nikdy nelze uskutečnit s vojsky, snad kromě výjimečného případu v terénu bohatém na komunikace.

Tedy toto „klasické“ rozvinutí míst velení (PVS 2—4 km a VS 6—8 km), jak jsme si ukázali, má značné nevýhody pro VS, které za této situace není nikdy hlavním místem velení.

Při řešení této otázky dospěli jsme k těmto závěrům:

Pro odstranění roztržičnosti úsilí při velení, PVS divize rozvinout v hloubce 3—5 km od předního okraje nepřítele a využít tak všech výhod, které skýtá dřívější rozvinutí. Velitelským stanovištěm nezaujmout vlastní prostor před čarou rozvinutí, ale spojit se s PVS a vytvořit od Č-30 společné hlavní místo velení. Současně však vyčlenit a zaujmout nejpozději od Č-30 minut PVS a obsadit zástupcem velitele divize (označme si PVS-Z) co nejbližší k přednímu okraji vlastních jednotek spolu s důstojnickým průzkumem. Pro případ, že bude nutné, aby velitel výjezdem z VS řídil činnost na některém úseku fronty, předurčit z VS skupinu (označme si PVS-V). Sloučením obou skupin PVS-Z a PVS-V vytvoří se PVS v takovém složení, jak jsme je dosud chápali. Na VS ponechat jen nejnutnější prostředky velení. Prostředky materiálního a technického zabezpečení rozmístit na VS II ve vzdálenosti 2—3 km od VS I. Obsazení míst velení rozebereme zvlášť.

d) Situace míst velení při rozvinutí divize v navrženém řešení (Č).

Toto řešení odstraňuje značnou část nedostatků v roztržičnosti velení, malé informovanosti a zvyšuje dělbu práce mezi velitelem a štábem. Skupina velení na VS I je početně malá, zaručuje větší pohyblivost při přemístění a lepší utajení.

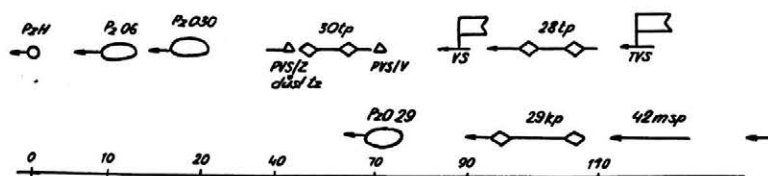
VS jako celek se přibližuje k požadavku rozmístovat je na ploše okolo 8 km².

Výhodnost tohoto řešení vynikne zejména v situaci, je-li divize zasazována po přesunu z chodby do mezery ve frontě, s vypuštěním 1—2hodinové zastávky.

Ze schématu pochodové sestavy je patrné, že velitel divize vysílá průzkumný odřad, předsunutý odřad z 30. tp a útok zamýšlí provést v sestavě PO ve středu, vpravo 28. tp, vlevo 29. tp.

Divize pochoduje průměrnou rychlostí 20 km/hod. se dvěma krátkými zastávkami k doplnění PHM.

Délka pochodové sestavy na každé ose, počítáno u osy čís. 1 bez průzkumu, je zhruba 100 km. Jestliže bereme v úvahu, že vzhledem k vyslání předsunutého odřadu je sestava členěna vlastně stupňovitě vlevo, je celková délka pochodové sestavy včetně průzkumu 150 km.

Za této situace vynikne, jak hluboce a prostorově je nutné členit orgány velení, aby obsáhly všechny složité situace soudobého boje. Za tohoto stavu nelze vystačit se dvěma místy velení, jak uvádějí některé názory, ale zákonitě zde půjde o celou soustavu míst, jejichž prostřednictvím a s jejich pomocí se velení bude uskutečňovat. Důležitou úlohu zde budou hrát orgány pořádkové služby, které jsou trvalým prvkem velení.

Je pochopitelné, že každý z orgánů velení bude vybaven určitou pravomocí a rozsahem, v němž bude moci samostatně rozhodnout. Vzhledem k obtížnosti udržet za této situace absolutní přehled o činnosti nepřítele a vlivu této činnosti na možnost splnění úkolu vyniká, jak obtížné je udržet nutnou součinnost mezi jednotkami a v samém štábu.

Uvedu praktickou zkušenost, jak se nám osvědčilo toto členění štábu v jednom ze cvičení.

V příloze 3 je uvedeno řízení přesunu a zasazení divize. Spojení s přesunujícími se útvary bylo organizováno stanicemi R-105 v síti přesunu. Systém spojení spočíval v kombinaci PHM, PSU, stálého vedení, stálé směrové sítě, stanic správců pořádkových úseků a stanovišť. Prostředky byly umístěny tak, aby bylo možno v kterékoli situaci navázat spojení VKV s každým útvarem.

V pochodové sestavě bylo velení kombinováno ze stálých a pohyblivých míst tak, aby časově a prostorově velení na sebe navazovalo a aby systém obsáhl celou hloubku pochodové sestavy.

Vyvedení jednotek z posádek řídil náčelník štábu se zástupcem spojovacího náčelníka a 1 důstojníkem, ze starého VS. Z prostředků měl osobní rádiovou stanici SOBOTA se stanicí R-105, R-119 a osobní vozidlo s motospojku. Pro řízení jednotek bylo použito stálé sítě a stanic R-105. Pro hlášení na armádu použito stálé sítě a připravena rádiová stanice R-118.

Vyvedení jednotek řídil NŠ až do výjezdu hlavních sil z prostorů rozptýlení.

Skupina zástupce (PVS-Z) a skupina velitele (PVS-V) zahájily přesun ihned po ukončení organizace boje tak, aby se skupina PVS-Z zařadila za předvoj 30. tp a PVS-V zaujala předsumuté velitelské stanoviště v prostoru státní hranice, kde již bylo rozvinuto stanoviště správce pořádkového prostoru. Velitel divize s využitím prostředků SPP řídil od Č-8 hod. do Č-6 hod. přechod státní hranice a v dalším zaujal své místo v pochodové sestavě. Jakmile převzal velitel divize řízení přechodu státních hranic průzkumy a předvojovým plukem, zahájil přesun NŠ tak, aby zaujal své místo v přesunujícím se VS do přechodu státních hranic. Činnost VS do této doby řídil zástupce NOO.

V dalším bylo veleno pochodové sestavě z pohybujících se míst velení prostřednictvím správce pořádkového prostoru až do Č-4, kdy převzalo velení na sebe PVS-Z a Č-3 PVS-V.

Po celou tuto dobu spojení zaručilo možnost velení a na všech místech velení byl odpovídající obraz o situaci.

Zaujetí VS bylo provedeno „klasickým“ způsobem odděleně od PVS v Č-1 hod. Zde se nám potvrdila znovu nevýhodnost tohoto řešení. Štáb pracoval souběžně, rozdělen na 2 části, prakticky na stejných úkonech. Vzhledem k zdoluhavému pronikání kódovaných zpráv nebyla dostatečná informovanost a VS nemohlo být hlavním místem velení. Časový předstih PVS v informovanosti o 2 hod. nelze za současných možností dohnat.

Tato zkušenost znovu potvrzuje závěr, že nejvýhodnější je sloučit skupinu velitele (PVS-V) s velitelským stanovištěm a vytvořit před čarou zasazení hlavní místo velení. Zde účelně spojit výhody dřívější lepší informovanosti velitele o situaci na frontě s přehledem štábu o stavu hlavních sil divize. Současně je nutné na přední okraj vyslat skupinu zástupce (PVS-Z). Tento náš názor upevnilo ustanovení Studijního materiálu k otázkám štábní služby k čj.: 05322/05-1961, kde se ve statí organizace míst velení na str. 26 říká: „Předsumuté velitelské stanoviště svazku se zřizuje současně s velitelským stanovištěm. Jeho obsazení musí být takové, aby bylo schopno okamžitě se ujmout velení vojskům, jestliže by velitelské stanoviště bylo vyraženo nebo jestliže by bylo nutné pomáhat mu při velení vojskům. Na předsumutém velitelském stanovišti je přítomen zástupce velitele svazku a část důstojníků štábu, druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb s nutnými prostředky velení a dopravními prostředky.“

Podle našich zkušeností obsazení PVS (PVS-Z) jsme řešili takto:

— zástupce velitele, 1—2 důstojníci operačního oddělení, 1 pomocník NPz, 1—2 důstojníci dělostřelectva, velitel čtyř bojových vozidel, velitel spojovací čety PVS.

Další doplnění důstojníky druhů vojsk podle povahy činnosti.

Prostředky:

- rádiová stanice v síti míst velení;
- rádiová stanice v síti průzkumu;
- R-108 pro odposlech sítě přesunu a součinnost s dělostřelectvem;
- R-113 a RM-31-A v OT-810 pro důstojnický průzkum;
- R-113 v BRT/50 a T/54 v síti velení divize;
- R-113 v T/54 v síti radiačního a chemického průzkumu;
- R-105 v síti štábu VKV;
- R-118 pro odposlech sítě velení armády;

- R-113 v BRDM pro děl. průzkum;
- RM-31-A pro vstup do sítě velitele dělostřelectva.

Kromě této skupiny osvědčilo se nám předurčit osoby a prostředky, které vyjedou s velitelem divize z VS na PVS (pro lepší pochopení označení PVS-V). Maximální složení skupin je:

— velitel, NOO, NPz, vel. děl., oper. důst. děl., ŽN, náč. 6. odděl., NCHS, pobočník, zástupce velitele spoj. praporu,

- prostředky:
  - SOBOTA velitele;
  - SOBOTA velitele dělostřelectva;
  - stanice v síti bojového zabezpečení;
  - stanice vel. dělostřelectva.

Složení skupiny se podle situace mění.

Osvědčilo se mít jako další skupinu stabilně určené osoby a prostředky pro řízení násilného přechodu vodního toku. Základ tvoří skupina PVS-Z doplněná o důstojníky pro řízení regulace, důst. ženíjního technického oddělení a jednotky pořádkové služby.

Tato skupina zaujímá PVS do příchodu velitele divize (PVS-V), upřesňuje grafikon přepravy podle vývinu boje a možnosti přechodu vodního toku. Řídí pořádkovou službu a organizovaný příchod jednotek k řece. Podle pokynů velitele divize řídí násilný přechod a operativně zasahuje na nejtěžších úsecích přepravy a řídí příchod jednotek na mostové přepraviště. O skupině pořádkové služby jsme již hovořili.

Toto stabilní předurčení osob a prostředků pro různé specializované úkoly a jejich příprava zrychluje činnost štábu a pomáhá kvalifikovaně řešit úkoly.

Vzhledem k potřebě často řešit souběžně několik hlavních úkolů a to funkcionáři s možností samostatně rozhodnout, tento funkcionář někdy chybí.

Bylo by velmi účelné, kdyby u svazků byla obnovena funkce zástupce náčelníka štábu, jehož potřeba vystupuje do popředí při zajišťování nepřetržitosti velení.

Zkušenosti z velení za pohybu

Podstatný vliv na změnu obsahu velení kromě zbraní hromadného ničení má čas. Reakce velitelů musí být rychlá a bezprostřední.

Zejména podmínky vedení střetného boje s rychle se měnící situací, potřeba co nejrychleji získat informace pro boj se ZHN nepřítel, rychlá doprověrka cílů letectvem pro vlastní atomové údery, předání rozkazů raketovým jednotkám apod., moment časově krátkého získání informací a rychlého předání rozkazu podtrhuje.

Je skutečností, že vlivem technického vybavení a konzervatismu v oblasti velení čas na shromáždění údajů je příliš dlouhý.

Výkonnost našich rádiových prostředků a jejich množství je takové, že nám mohou potřebné údaje ve značně rychlé době obstarat. Brzdou jejich efektivního využití je konzervace starých názorů na organizaci místa velení, zatížení starou představou organizace spojovacího uzlu. Zde myslím nejvíce vyniká zaostávání staré formy před novým obsahem velení.

Dialektická jednotka velení a spojení by měla být ideálně vyjádřena spojením pracoviště pracovníka štábu s prostředkem spojení ať již přímo nebo nepřímo

účelnou spojovací soustavou, která by zaručila co nejrychlejší dodání informace nebo předání rozkazu.

Všeobecně je známo, že hlavním prostředkem spojení je rádio, ale jednotlivým systémem zůstává klasický DIRIGENT. Ať již bude mít nejmodernější automatickou ústřednu s vysokou výkonností, přece jenom zůstává telefonním spojením s velkou časovou ztrátou při rozvinování místa velení a ponese všechny prvky stacionárního řízení boje.

Podívejme se na příklad spojovacího uzlu, jak ho uvádí plk. Pekař ve VM č. 5/1961.

Toto pojetí odpovídá rozvinutí divizního VS 3krát za 24 hod., je přebujelý štábními vozidly, neřeší spojení za pohybu, za krátké zastávky, v proudu a vyřazením DIRIGENTU je vyřazen vnitřní rozvod. Časová náročnost na rozvinutí tankového místa velení je značná. Rovněž značné jsou nároky na prostor, v němž má být rozvinuto, nemluvě o délce proudu a těžkopádnosti přesunu VS.

Základním nedostatkem je, že velení za pohybu není uvažováno v dnešním manévrovém boji s dlouhými přesuny u pluků a svazků za základní a z tohoto pohledu není řešen jednotlicí systém.

Nelze rovněž souhlasit s názorem plk. Pekaře ve VM č. 1/1962, „že nikdo z našich štábů neusiluje velet za jízdy“.

Praktické zkušenosti ze cvičení nás dovedly k tomu, že systém práce a technické podmínky pracovišť byly přizpůsobeny velení za pohybu jako základnímu požadavku tankové divize a velení za krátkých zastávek. To myslím není jenom naše zkušenost.

V technické úpravě jsme vycházeli z dosažitelných materiálních podmínek a i koncepci jsme přizpůsobovali materiálním možnostem.

Vysoká tempa operací a boje a mohutné účinky vojenské techniky vyžadují téměř nepřetržitý styk velitele a štábu s jednotkami. Dřívější pomalá tempa umožňovala pomalé pronikání informací a rozkazů. Dnešní rychlost boje chce bleskové pronikání zpráv a nařízení, okamžitou reakci na ně, zejména při střetnutí, v řešení atomových úderů apod.

Toto si vyžaduje nový způsob získávání informací. Nelze zde při získávání údajů obstat se systémem spojovací výpravny, jak ji doposud známe, neboť při potřebné rychlosti pronikání těchto základních údajů je brzdou. Svoji platnost může podržet při soustřeďování informací např. materiálně technického zabezpečení, které nemají bezprostřední vliv na boj.

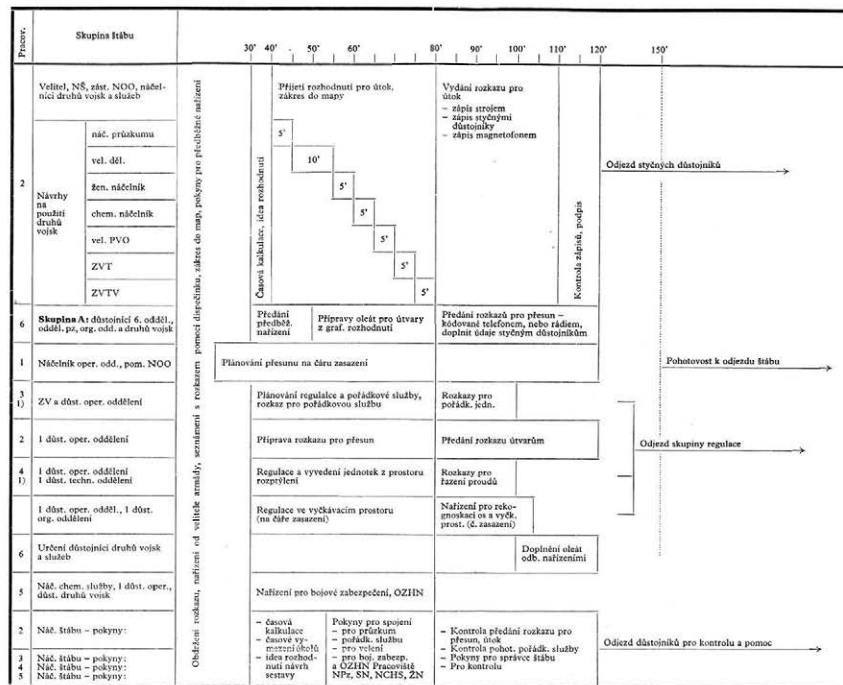
Dokud nebudeme mít kybernetické přístroje, jednotlicím systémem celé soustavy získávání informací musí být člověk a prostředkem rádio. A k tomu je nutné vytvořit pracovní podmínky.

To tedy znamená uzpůsobit pracoviště tak, aby tato jednotlicí činnost mohla být provedena za jízdy i zastávky.

Za základ byla vzata úprava V3S/Š velitele, NŠ a NOO a potřebné úpravy ostatních V3S/Š. Do vozidel byly zamontovány BS-20 a rozvod proveden 20žilovým kabelem. Jednotlivé rozvody byly propojeny na jednotné výpravně, kde byla zapojena jedna TU 10. Propojením jednotné výpravny na DIRIGENT při úplném rozvinutí VS se hovorové možnosti zvyšují.

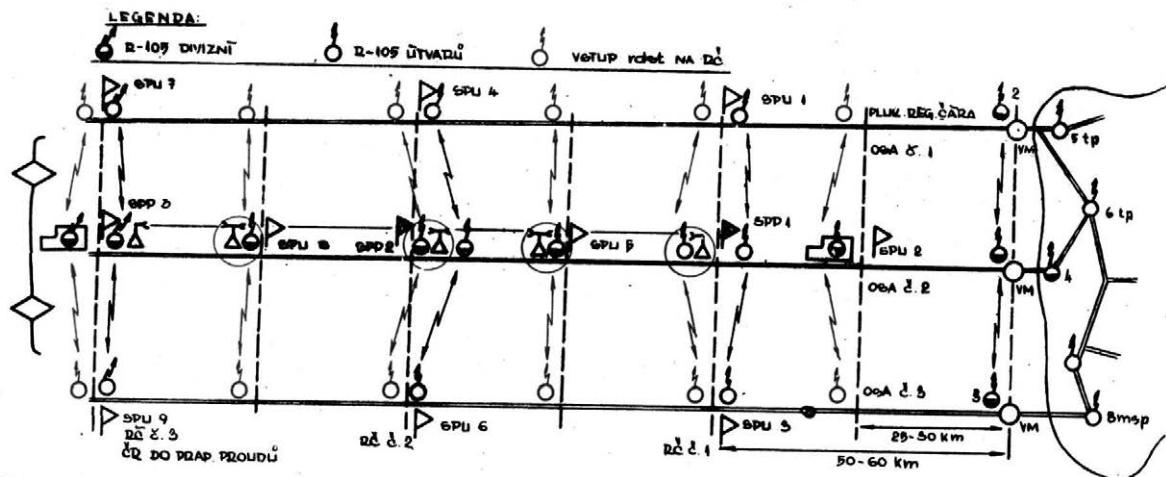
Pro případ vyřazení dispečinku, který vykazuje značnou poruchovost, byla ve voze NŠ umístěna ještě rozhlasová ústředna jako zdvojení dispečinku. Rozhlas i dispečink lze použít i při vyřazení výpravny.

SCHÉMA ORGANIZACE PRÁCE PŘI PŘIJETÍ ROZHODNUTÍ VELITELE

SPOJENÍ PORÁDKOVÉ SLUŽBY A SPOJENÍ ZA PŘESUNU

Příloha č. 2

SPOJENÍ OD ČARU DO ROZDĚLENÍ DO PRÁD PRŮDŮ VELENÍ.
VELENÍ V GITI VKV A V GITI ŠTÁBU ČD VKV PSU ZŮSTÁVAJÍ V GITI PŘESUNU.

SPOJENÍ ZA PŘESUNU Z ČARU VČEROŽNÍ MÍST AŽ NA ČARU ROZDĚLENÍ DO PRÁD PRŮDŮ.
SPOJENÍ ORGANŮ PORÁDKOVÉ SLUŽBY V GITI PŘESUNU: ŠTÁB ČD, SPRÁVCI PORÁDKOVÝCH ÚSEKŮ, TANK PLUKŮ, 9 msp, REGULAČNÍ ROZET DIVIZE, SPRÁVCI PORÁDKOVÝCH PROSTORŮ (ČD).
SPOJENÍ S PŘESUNOVÝMI ÚTVARŮ ČD V GITI PŘESUNU: ŠTÁB ČD, POMOCNÉ SPOSOVACÍ ÚZEMÍ 1-4, PRŮMY 1-2, ÚTVARŮ DIVIZE, DŮSTOJNÍCI PRO ŘÍZENÍ PŘESUNU NA VM A REGULAČNÍCH ČARÁCH ČD (PŘÍPADNĚ VSTUP DO SPP).

SPOJENÍ PŘI VYVÁDĚNÍ ČD NA ČARU VM:
SŘAZENÍ A REGULOVÁNÍ PŘI VÝJEZDU Z PROSTORU DOZPŮLENÍ NA ČARU PŘO-VEDE REGULACNÍ SKUPINA ČD A VYČLENĚNÍ DŮST. ÚTVARŮ.
SPOJENÍ V GITI PŘESUNU.

Koncové vývody pro telefony, dispečink a rozhlas byly vyvedeny i na vnitřní stěně V3S/Š na zdírky. Schéma propojení v příloze 4.

Tímto řešením jsou spojovací prostředky přímo spojeny s pracovištěm a odpadá to známé přenášení telefonu apod. Jistě je to značné provizorium. Při použití například manipulační skříňky velitele z rádiového vozu SOBOTA by se tento stav značně zlepšil.

Nejnutnější zapojení při krátké zastávce se prakticky zužuje na velmi úzký okruh lidí a z praxe nepřesáhne 10 účastníků. Spojení s rádiovými stanicemi je řešeno pomocí stanic R-105, neboť i stavba tolika dálkových ovládaní není časově možná.

Rozvinutí takového místa velení i s kompletním rozvinutím osvětlovací soupravy trvá, podle zkušeností, 20 minut a zajišťuje základní podmínky pro práci.

Pro možnost velení za jízdy byla do V3S/Š velitele namontována R-112, jedna R-105 a jedna R-114 a jedna R-108. Do vozu NŠ byla zabudována R-112, dvě R-105 a jedna R-114. Po jedné R-105 bylo zabudováno do jednotné výpravy, rádiové stanice R-118, středních stanic v síti štábu, míst velení, RUK, MOS, do 4 RDS-66 a jedna R-105 pro NŠ-VD. Stanice pracují ve vnitřní síti štábu anebo v síti přesunu. Po jedné stanici R-108, pracující na vnitřní síti PVS, je zabudováno v R-118, střední stanici míst velení a průzkumu.

Další 3 stanice jsou připraveny pro řízení regulace, jedna R-105 je v osobní stanici velitele.

Tento systém plně umožňuje velet za pohybu při použití jednoduchých tabulek signálů.

Již na první pohled je zřejmé, že muselo dojít ke značnému zvýšení počtu stanic řady „R“ u spojovacího praporu. S tím souvisí i celá řada obtíží při jejich obsluze a údržbě, neboť na ně nejsou plánovány obsluhy. Rovněž technické provedení neumožňuje všechny potřebné kombinace, jež nám skýtá možnost dálkové ovládní stanic R-103, R-118 stanicemi R-105, 108, 109, 114, nebo kombinace propojení RDS-66 se stanicemi R-105 apod. Tendence vývoje by měla jít cestou jako u stanice RM-31-M, tj. spojením stanice R-105 s rádiovou stanicí, dát tak možnost dálkového ovládní stanice, nebo alespoň přenosu předané zprávy grafii od stanice k účastníkovi.

Toto ovšem na druhé straně předpokládá, že pracoviště pracovníka štábu dostane dostatečné technické vybavení, aby toto bylo možno provádět. Jestliže takto posoudíme tuto otázku, dojdeme k závěru, že nestačí štáby vybavovat výkonnou rádiovou technikou bez jednotícího rádiového systému jejich využití. Že naše štábní automobily budou muset zčásti přejít do nomenklatury spojovací, neboť jejich vybavení by mělo být převážně spojovací, umožňující velení za jízdy a krátkých zastávek a vytvářet tak jakousi soupravu pro velení. A druhou, menší část štábních vozů, vylepšit z hlediska převozu materiálu jako zavazadlové vozy, trezorové, spací apod.

Podíváme-li se na naše místa velení, jsou příliš rozsáhlá. Skupina PVS má v průměru 15 vozidel, VS okolo 40 vozidel, nepočítáme-li vozidla s materiálem, regulační jednotky, a část velitelských jednotek, které je možno umístit mimo samé VS. Z tohoto počtu je 50 % vozidel spojovacích a zbytek osobní vozidla, bojová vozidla a ostatní. Chceme-li obsadit při přesunu alespoň 50 % rádiových stanic základních sítí, zjistíme, že se nám nedostávají důstojníci.

Na plně obsazeném PVS pracuje průměrně 10–13 důstojníků, na VS 18–20 důstojníků. Na tento počet pracovníků připadne téměř dvojnásobný počet vozidel a skoro stejný počet rádiových stanic.

Zmenšování vozidel na místech velení by mělo jít cestou spojování pracovišť — štábů s rádiovými stanicemi kromě stanic velkého výkonu a vytvářením pracovišť, tzv. souprav velení, umožňujících dálkové ovládání rádiových uzlů, stanic a pomocných spojovacích uzlů. Kromě tohoto prostředku „velitelských hovorů“ ostatní údaje a informace, nevyžadující okamžité činnosti a nesouvisící se ZHN, nadále předávat přes jednotnou výpravnu, která v budoucnu, jak konstatuje plk. Sládeček ve VM 3/1961, se má stát střediskem, ovládacím přenosné cesty pro využití mechanizačních a automatizačních prvků.

Aby bylo možné za současného stavu utajení rychle reagovat na situaci za jízdy, osvědčilo se do štábního vozu NŠ brát zástupce NOO, důst. 6. oddělení, ženijního oddělení, průzkumného oddělení a chemického oddělení. Je-li velitel přítomen na VS, potom NŠ, NOO, NCHS, ŽN, NPz. To znamená v průměru 6 osob a dva radisty.

Jistě, že toto řešení je improvizací, vynucenou nedostatečnou bezprostředností dohovoru s náčelníky a vynucenou možnostmi utajení. I za současného stavu je možno velet za jízdy, i když podmínky pro práci jsou značně ztížené.

Vyzkoušeli jsme úpravu BRT-50 pro velení za jízdy. Zkušenost ukazuje, že pro štáb svazku není příliš výhodný. Nevýhodou je jeho značná hlučnost, poměrně pomalá průměrná pochodová rychlost, zejména na úzkých lesních a polních cestách, kde se lépe osvědčil OT-810. Na úzkých okresních cestách nelze vždy s ním předjíždět ostatní proudy. Nejlépe by vyhovovala úprava V3S/Š pro tuto „soupravu velení“.

Jako součást soupravy pro velení by bylo výhodné mít RUK, instalovaný na V3S/Š, obsazený důstojníky štábu, umožňující práci za jízdy. Máme zkušenost, že řada organizovaných sítí a směrů není ekonomicky využita, dochází ke značné únavě nepřetržitě zasazených obsluh. Plným zasazením stanic nelze operativně zasazovat stanice za zničené nebo poškozené prostředky. Rovněž plné odkrytí sítí ztěžuje boj proti rádiovému rušení. Systém RUKů by mohl odpomoci přesycení míst velení spojovací technikou, účelně obsluhovat sítě, nevyžadující okamžité reakce na zprávy a získávat nutné součinnostní údaje odposlechem.

Požadavky soudobého manévrového boje zdůrazňují spojení pohyblivými pojiťky. Značnou úlohu budou muset při spojení pohyblivými pojiťky sehrát styční důstojníci. Z tohoto hlediska je nutné, aby dopravní prostředky vyčleněné pro PS byly alespoň zčásti vybaveny rádiovými stanicemi. Pak bude možné, aby styční důstojníci sebrali důležitou úlohu při velení za pohybu. Myslím, že otázka skutečného využití prostředků našich podacích stanic a jejich využívání vůbec, by stála za samostatným rozbor.

Otázky velení jsou složitým problémem, zasluhujícím soustavné pozornosti a proto jsou snad tak často diskutovány. Jsou tolik závislé na konkrétní situaci, kadrovém složení štábů a jejich technickém vybavení, že jen těžko lze otázky velení omezit do určitých schémat. Nový obsah velení, daný používáním zbraní hromadného ničení si razí nové formy, z nichž některé jsme řešili u našeho svazku.